

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.03.026>
УДК 327:339.923] ((4) + (5-11))

І.С. ПІЛЯЄВ, д-р політ. наук, канд. екон. наук, доцент,
проф. н. с. сектору міжнародних фінансових досліджень,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,
вул. Панаса Мирного, 26, 01011, Київ, Україна,
e-mail: igor.piliaiev@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7509-3158>

СТРАТЕГІЧНО-КРИЗОВИЙ ТРИКУТНИК В ЄВРАЗІЇ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА ЗАХОДУ

Визначено поняття стратегічної ціннісної кризи та нинішню стратегічно-кризову конфігурацію в Євразії. Проаналізовано природу триваючої навколо України кризи та її ключові наслідки для суб'єктів глобального лідерства. Запропоновано шляхи врегулювання сучасних стратегічних криз на континенті.

Ключові слова: стратегічна криза; цінності; Євразія; дихотомія «Схід — Захід»; збройний конфлікт на Сході України.

У 1989—1990 рр. Німеччина, а на початку 1990-х років Польща претендували на роль мосту між Сходом і Заходом. Потім (до української кризи) цю роль практично перебрали на себе Росія і Україна. Проте, починаючи з 2014 р. і дотепер, фактично жодна країна не відіграє такої геостратегічної ролі в мегахонтинентальному масштабі Євразії.

В умовах частково замороженого збройного конфлікту, який триває вже понад п'ять років, Україна опинилася в так званій «сірій зоні» («ані з Росією, ані з ЄС чи НАТО» [1, р. 345]) відсутності реальних і надійних союзників та партнерів, які б гарантували їй міжнародну безпеку, економічну інтеграцію та сталий соціальний розвиток. «Порушені та глибоко трансформовані відносини України з Росією» поєднуються на невизначену перспективу з «її невпевненими взаєминами з Європою та США» [2, р. 151], особливо у світлі скептицизму Д. Трампа щодо України, посиленого Brexit та піднесенням євроскептичного націоналізму та популізму в багатьох континентальних країнах ЄС.

Де сьогодні омріяна президентом Ф. Міттераном «Європа від Бреста до Владивостока»? Проєкт Великої Європи перебуває в глибокій кризі. Фак-

Ц и т у в а н н я: Піляєв І.С. Стратегічно-кризовий трикутник в Євразії: виклики для України та Заходу. Економіка України. 2020. № 3. С. 26—41. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.03.026>.

тично інтеграційні процеси на Євразійському мегаконтиненті замкнулися в межах Європейського Союзу, який, у свою чергу, стикається з безпрецедентними викликами для своєї цілісності та ідентичності, бюджетно-фінансовою нестабільністю, демографічною та імміграційною кризами, міжнародно-терористичними загрозами. Більше того, спостерігається науково-експертний дискурс щодо доцільності самозвуження простору євроатлантичної та європейської інтеграції [3].

Усе це обумовлює актуальність вивчення геополітичних та безпекових наслідків стратегічної кризи навколо України для процесів глобалізації в умовах багатовимірної поляризації та фрагментації європейського, пострадянського та східноазійського простору Євразійського мегаконтиненту.

Отже, **мета статті** — визначити поняття стратегічної кризи, конфігурацію стратегічно-кризового трикутника на Євразійському мегаконтиненті, проаналізувати й обґрунтувати природу української кризи як стратегічного геополітичного та ціннісного конфлікту в Євразії, поряд із довготривалими стратегічними конфліктами на Корейському півострові та навколо Тайваню, окреслити геостратегічні виклики й можливості для України та Заходу, зокрема для країн «Великої сімки», в контексті посилення конкуренції між основними центрами за глобальне та континентальне лідерство.

Синергетичний метод обумовлює особливу важливість тріади «цінності — інститути — політика» у дослідженні не тільки сучасної держави, а й економіки [4, с. 16], у розумінні природи конфліктогенності (особливо щодо стратегічних, ціннісних конфліктів) на всіх рівнях суспільних відносин та її впливів на перспективи політичної та економічної модернізації. Як наголошують В.М. Геєць і А.А. Гриценко, «...сучасна ринкова економіка та сучасна держава — це єдність, процесове протиріччя, постійне заперечення і припущення один одного» [4, с. 12]. Ось чому аналіз і прогнозування перспектив економічного розвитку, як і суспільного розвитку в цілому, є невіддільними від усвідомлення природи стратегічних криз і конфліктів (включаючи збройні) на національному, регіональному, континентальному та глобальному рівнях.

На основі міждисциплінарного підходу у світлі останніх досягнень постнекласичної синергетики (відкриття фрактальних закономірностей світоустрою) та соціальних наук (неомодернізаційний та інші нелінійні підходи до соціальної історії, політики та економіки) шляхом застосування інструментів цивілізаційної та політико-трансформаційної теорій ми спробуємо проаналізувати природу стратегічних криз на Євразійському мегаконтиненті, зокрема кризи навколо України, і визначити нові можливості для їх урегулювання в контексті сучасних трендів подолання традиційної дихотомії «Схід — Захід» у напрямі розбудови в майбутньому сталого трансцивілізаційного суспільства спільних цінностей.

У сучасній політологічній літературі, присвяченій збройному конфлікту на Сході України, переважає його неореалістичне бачення через призму геополітики, протиріч, відповідно, світового, мегаконтинентального та макро-регіонального порядків як великої стратегічної кризи міжнародної безпеки, політичної та інституційної архітектури Європи (вужче — Східної Європи) та пострадянського простору. Криза навколо України є ключовою стратегіч-

ною кризою не лише на пострадянському просторі, а й на Євразійському мегаконтиненті в цілому, яка за характером залучення головних акторів світової та континентальної політики є порівнянною з тривалими кризами на Корейському півострові та навколо Тайваню.

Серед ключових геостратегічних наслідків кризи навколо України слід відзначити такі.

1. Вельми висока, така, що нагадує часи розпаду Холодної війни, стратегічна і геополітична нестабільність не тільки в Центрально-Східній Європі, а й на всьому мегаконтинентальному просторі Євразії.

2. Формування нового геополітичного трикутника «США — Китай — Росія», в якому нині зосереджено основні проблеми світової політики.

3. Російська анексія Криму та триваючий збройний конфлікт на Сході України блокують інтеграційні процеси у межах як Великої Європи, так і континентальної Євразії, зокрема, між її двома найбільш економічно і соціально розвинутими і динамічними макрорегіонами — Східно-Азійським та ЄС.

4. Водночас з боку Росії зростає ризик її остаточного «повороту на Схід» і, відповідно, встановлення суворо авторитарного геостратегічного, і навіть військово-політичного, альянсу між Російською Федерацією і Китаєм. Цей альянс між Москвою і Пекіном (за ймовірної участі Казахстану) значно прискорив би досягнення Китаєм мети стати гегемоном не лише в Східній Азії, а на всьому просторі Північної та Центральної Євразії.

Українська криза викликала серйозні занепокоєння серед союзників США у Східній Азії щодо здатності Вашингтона впоратися з потенційними викликами в регіоні — ймовірно раптовими та прямими — з боку авторитарної наддержави в особі КНР. Як у материкового Китаю, так і в країнах — союзниках США, особливо в Південній Кореї та на Тайвані, існує сприйняття гостроти небезпечно відкритого запитання: якщо США не змогли відвернути військову інтервенцію Росії в Україну, чи буде здатним Вашингтон у такому разі приборкати та стримати Пекін у Східній Азії? Як беззастережно наголошує Олександр Кьє-чен Хуанг, голова Ради стратегічних та військово-ігрових досліджень на Тайвані, «...швидкі дії Путіна в Криму та нездатність Заходу швидко зреагувати слугуватимуть важливим орієнтиром для Китаю. Якщо Народно-визвольна армія (НВА) зможе вчинити швидко і поставити Тайвань твердо під свій контроль, решта світу, ймовірно, не матиме іншого вибору, як лише прийняти доконаний факт» [5].

Індійський політичний аналітик з не меншою тривогою зауважує в *Harvard International Review*: «Наявна небезпека можлива в тому випадку, якщо Китай інтерпретує стриманість США, яка спостерігається щодо України, як таку, що символізує більш масштабну тенденцію американського ізоляціонізму як наслідок тривалого десятиліття кривавих окупацій, що набридли американському народові» [6].

У тривожному контексті української кризи, що відкрила «ящик Пандори» неореалістичних з точки зору балансу сили підходів до європейської та євразійської політики, потенційною загрозою війни між США та Китаєм стурбований і Ф. Фукуяма: «<...> Я можу придумати безліч сценаріїв, за якими може початися така війна. Я не думаю, що це було б навмисним нападом однієї країни на іншу — як у випадку вторгнення Німеччини у Польщу в

1939 р., — це швидше може виникнути з локального конфлікту через Тайвань, Північну Корею, можливо, через наростаюче протистояння в Південно-Китайському морі» [7].

Ця загроза є тим більш приголомшуючою з огляду на широко розрекламований за часів адміністрації Обами, але в дійсності дещо непевний «поворот» політики США до Азії, який за часів Трампа обернувся загостренням ідеологічної конфронтації (зокрема, в контексті триваючих прозахідних акцій та заворушень у Гонконзі), великомасштабною торговельною війною з КНР, справою Huawei тощо. Ряд китайських експертів стверджують, що найбільшою невдачею США було відштовхнути Пекін від Вашингтона в бік Москви [8].

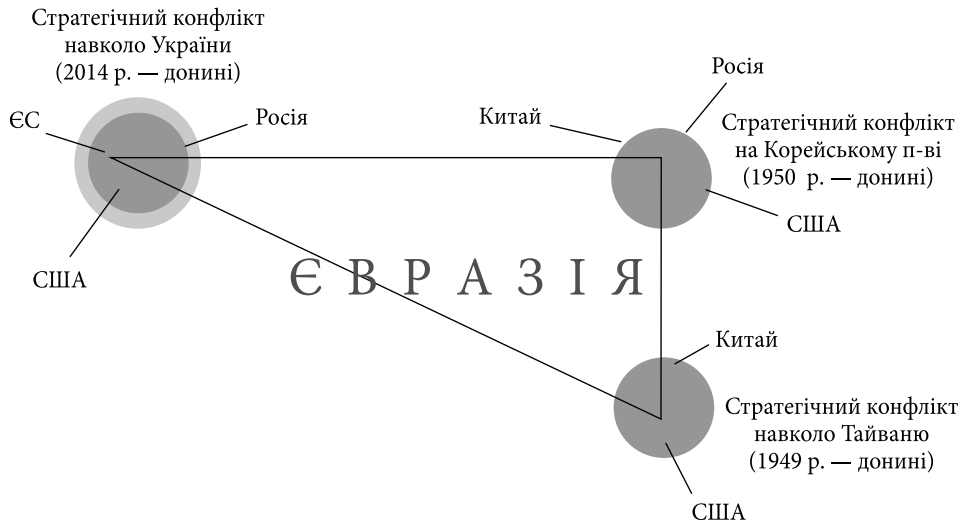
Тим часом переважно міжетнічні (включаючи етнолінгвістичні) або міжконфесійні конфлікти характеризуються протистоянням традиційних етнічних чи релігійних ідентичностей (котрі, як правило, є досить стійкими протягом багатьох поколінь) та відповідними їм цінностями. Натомість, переважно ціннісні конфлікти характеризуються «плинністю», розпливчастістю, гібридною ідентичністю та протистоянням ідеологічних цінностей, що стосуються насамперед режимно-політичних, геополітичних, політико-економічних, соціально-психологічних та історико-культурних орієнтацій (уподобань) населення.

На відміну від міжетнічних або міжконфесійних конфліктів, які можуть тривати нескінченно для сучасників через конфронтацію усталених сторіччями ідентичностей (арабо-ізраїльський, вірмено-турецький, індійсько-пакистанський (в Кашмірі) тощо), ідейно-ціннісні міжнародні збройні конфлікти мають перспективу пом'якшення в міру ідеологічної трансформації їх учасників, завдяки об'єктивним процесам глобальних та регіональних перетворень.

Отже, сучасні стратегічні конфлікти в Євразії — це гібридні довготривалі збройні конфлікти на Євразійському мегаконтиненті, в яких зіткнулися стратегічні інтереси глобальних або континентальних акторів і які відбуваються одночасно в площинах «реальної політики» (геополітичній), міжнародного нормативного порядку та ціннісній. При цьому ідейно-ціннісна складова в таких конфліктах домінує над етнічною чи конфесійною. З 2014 р. архітектоніка таких стратегічних конфліктів на просторі Євразії набула форми трикутника, вершини якого розташовано в зонах довготривалого силового та ціннісного протистояння в Україні, на Корейському півострові та навколо Тайваню (рис.).

Збройний конфлікт на Донбасі, як показує його розвиток протягом 2014—2018 рр., на відміну від заморожених конфліктів на Південному Кавказі й у Придністров'ї або посткомуністичних воєн на теренах колишньої Югославії, носить не стільки етнічний, скільки ідеологічний і, глибше, аксіологічний, ціннісно-цивілізаційний характер, що проявляється у відсутності наскрізних етнічних розколів у політичній лояльності цивільного населення в зоні конфлікту, так само як і в переважно економічно мотивованій географії потоків біженців та переміщених осіб з Донбасу.

Результати національного опитування населення України, проведеного у 2016 р. Інститутом соціології НАН України у співпраці з благодійним фондом «Інтелектуал», чітко засвідчили: «<...> Стосовно проєвропейських

Трикутник стратегічних конфліктів на Євразійському мегаконтиненті

Джерело: побудовано автором.

респондентів припущення щодо відмінностей на етнолінгвістичному ґрунті між прихильниками різної геополітичної орієнтації не є виправданими. Європейські орієнтації не визначаються етнічною ідентичністю та рідною мовою» [9, р. 137]. Ці висновки підтвердив і заступник голови Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні (2014—2018 рр.) громадянин Швейцарії та юрист за фахом А. Хуг. У інтерв'ю авторитетному американському журналу *Foreign Affairs* за тиждень до своєї відставки, характеризуючи ситуацію в зоні конфлікту на Донбасі, він відзначив: «Я бачив інші конфлікти, де є підспудна групова динаміка: етнічна, релігійна. Тут цього немає. Вам не треба думати про примирення від села до села. Тут потрібні суто політичні рішення» [10].

Переважно ідейно-ціннісну природу даного конфлікту підтверджує й емпіричне дослідження ідеологічних мотивацій сепаратистів на Сході України, проведене українським філософом і дослідником пострадянських ідеологій М. Мінаковим. Воно засвідчило, зокрема, що «прихильники міфу Новоросії» виявились «уважними до мирного співіснування різних етнічних та релігійних груп», що їх політична культура ґрунтується на «неетнічній державності», а їх ідентичність «зазвичай не має етнічного кодування» [11, р. 280—281].

Гібридний конфлікт на Сході України визначальною мірою не є етнічним конфліктом, проте, за слушним визначенням нідерландського дослідника Л. Смоора, «коріниться в етнічних напруженнях» [12, р. 73]. У свою чергу, вітчизняний соціолог В. Паніотто наголошує: «Якби принципи українізації були більш гнучкими — вони не були б такими болісними для Сходу» [13].

З одного боку, причини притаманних населенню України «взаємовключних геополітичних орієнтацій», отже, його поділу на дві великі гру-

пи, що дивляться, відповідно, на Захід і Схід [9, р. 137], містяться значно глибше емпіричних критеріїв мовних чи етнокультурних уподобань і пов'язані з довготривалими історичними впливами та взаємодією різних цивілізацій на теренах сучасної України. З іншого, цей конфлікт «не є зіткненням двох цивілізацій. Це скоріше зіткнення інтерпретацій історії та цінностей та ознака поглиблення культурного розриву між Росією та Україною» [12, р. 73]. Історичне коріння збройного конфлікту на Сході України та геополітичної кризи навколо неї уходить углиб принаймні до XIII—XIV ст., коли землі Давньої Русі були поділені між монгольською Ордою, що належала до периферійної зони впливу китайської цивілізації, та політичною Європою.

Території Київської Русі після її розпаду протягом століть акумулювалися навколо центрів, які гостро конфліктували між собою: умовно європейського (Галицько-Волинська Русь, Велике князівство Литовське, Польща, Річ Посполита, Австрія, Австро-Угорщина, знову Польща) та євразійського (Володимиро-Суздальська Русь, Велике князівство Московське, Російське царство, Російська імперія). Лише нетривалий історичний період (1939—1941 та 1944—1991 рр.) ці центри перебували у форматі єдиної держави — СРСР.

Таким чином, протягом більш як сім століть після монгольської навали спостерігаємо не тільки цивілізаційно-культурну біполярність, а й чітку фрактальність (структурну подібність частин до цілого) історичного та етнокультурного розвитку на теренах колишньої давньоруської держави: Русь Західна (Рутенія) — Русь Східна (Московія), український етногенез у державах Центральної Європи і в царській Росії, Україна — Росія, Правобережна Україна — Лівобережна Україна, Гетьманщина — Слобожанщина, слобожанський Донбас — мобілізаційно індустріалізований Донбас і т. п.

В історичному контексті збройний конфлікт на Донбасі можна краще і глибше зрозуміти через локалізацію фрактальної дихотомії «Схід — Захід» як конфлікту національної, плюралістичної, конкурентно-демократичної європейської Русі-України та проімперської, багатонаціональної, жорстко авторитарної євразійської Русі-Росії з певними паралелями до відносин «континентальний Китай — Тайвань» та опозиції «КНДР — Республіка Корея» на Корейському півострові. З цього погляду історично, лінгвістично, конфесійно та культурно різноманітну Україну слід аналізувати як континуум фрактальних відмінностей та протилежностей від національного до місцевого рівня.

Український етногенез фактично ще не завершений. Професор канадського Університету Вікторії С. Єкельчик зазначає, що «три чверті України поза її західною частиною є різноманітними й мінливими» [14, р. 20]. У свою чергу, відома дослідниця Центрально-Східної Європи Ф. Фріц ще у 2007 р. зазначала: «Східна частина України, центральна частина та західна частина країни мають великі відмінності в економічній структурі, пропорції етнічного населення та історико-культурній пам'яті. Це призвело до великого навантаження на процес будівництва нації після здобуття незалежності, відтак українській національній ідентичності складно шукати спільну мову» [15, р. 114—115].

Російська анексія Криму, збройний конфлікт на Донбасі й, відповідно, системна криза українсько-російських відносин лише актуалізували проблему громадянського ціннісного консенсусу всередині України. Так, згідно з всеукраїнським (крім Луганської області та Криму) опитуванням на Сході України з травня по вересень 2014 р., тобто в розпал збройного конфлікту на Донбасі, частка місцевого населення, що позитивно ставилася до Росії, зростала з 77% до 83%, тоді як у Західній Україні вона зменшилася з 30% до 25%¹. У грудні 2016 р. частка населення Сходу України, що позитивно ставилася до Росії (за винятком не контрольованої урядом України частини Донбасу), складала 63,1%, а в Західній Україні — лише 16%², тобто майже в чотири рази менше. Такий розкол ідентичності іноді парадоксально проявляється в зовнішній політиці України, особливо щодо Росії як свого роду «іншого» для України.

Український політолог О. Гарань досить спірно стверджує в авторитетному південнокорейському журналі, що «з моменту утворення Співдружності Незалежних Держав (СНД) Москва та Київ тримали протилежні погляди на своє майбутнє — відповідно, як на «реінтеграцію» та «цивілізоване розлучення» [16, р. 127]. При цьому він не згадує ані про тривалий фактичний розкол у культурно та ціннісно гетерогенному українському суспільстві доби незалежності, ані про різкі коливання вітчизняного владного політикуму щодо геополітичного вибору країни.

Тим часом зовнішню політику сучасної України багато років відзначали геополітична непослідовність і невизначеність. Наприклад, у 1993 р. перший Президент України Л. Кравчук заявив про намір України стати асоційованим членом Економічного союзу країн СНД. У 2003 р. другий Президент України Л. Кучма підписав Ялтинську угоду Росії, України, Білорусі та Казахстану про формування Єдиного економічного простору, що передбачав наднаціональний орган з питань тарифів й торгівлі. Угоду було ратифіковано Верховною Радою України 20 квітня 2004 р. (із застереженням, що «Україна братиме участь у формуванні та функціонуванні Єдиного економічного простору в межах, що відповідають Конституції України»), через місяць вона набула чинності³, проте її реалізація невдовзі була заблокована Помаранчевою революцією.

Фактично пострадянський транзит України за умов фрагментованого суспільства із взаємовиключними геополітичними орієнтаціями та ціннісними настановами досі не був належним чином вивчений та відповідним чином опрацьований українською владою, що «надає підґрунтя для перманентних радикальних змін курсу між різними адміністраціями» [17, р. 6—7].

¹ Як змінилося ставлення населення України до Росії та населення Росії до України / Київський міжнародний інститут соціології, 6 жовтня 2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=404&y=2014&m=10&page=2>.

² Як змінювалося ставлення населення України до Росії та населення Росії до України в 2016 році / Київський міжнародний інститут соціології, 10 лютого 2017 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=680&page=1&y=2017&m=2>.

³ Угода про формування Єдиного економічного простору від 19.09.2003 р. Поточна редакція [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_990.

Зокрема, «ризик відчуження між україномовними та російськомовними», на який британський етнополітолог і визнаний дослідник історії України Е. Вільсон звертав увагу ще в перші роки української незалежності [18, р. 199] та який значно зріс після 2014 р. через посилення впливу праворадикальної ідеології та практики на громадсько-політичне і культурне життя⁴, є небезпечним для розвитку України як демократичної держави та сучасної європейської громадянської нації.

Отже, такий розкол визначається не стільки зовнішніми формальними ідентичностями, скільки ментально-ціннісними категоріями, що значною мірою залежать від ідейного, аксіологічного та морального вибору всередині кожної громади і (в голові та душі) кожного громадянина. У цьому сенсі вельми корисним для кращого розуміння природи та шляхів урегулювання української кризи, як й інших переважно ціннісних конфліктів сучасного світу, на нашу думку, є висновок Е. Саїда з його відомої книги «Культура та імперіалізм»: «Сьогодні ніхто не є чисто одним явищем . <...> Ніхто не може заперечувати стійкі наступності довготривалих традицій, сталих місць проживання, національних мов та культурних географій, але, мабуть, немає жодної причини, окрім страху та забобонів, щоб продовжувати наполягати на їхній відокремленості та чіткості...» [19, р. 336].

Таким чином, збройний конфлікт на Донбасі видається фрактальною локалізацією історичної парадигми протистояння «Схід — Захід», яка аксіологічно, цивілізаційно та культурно, починаючи з доби Великого переселення народів, тобто щонайменше протягом останніх 15 століть, виражається в дихотомії «Європа як спадкоємець Стародавньої Греції та Риму — Азія як екстраполяція Великого Китаю, тюркського Великого степу і від VII ст. ісламського світу», а в новітній історії — в дихотомії «Євроатлантична спільнота — Євразійська спільнота», сьогодні інституціоналізований, відповідно, у рамках «НАТО — Європейський Союз — Європейський економічний простір» та в рамках «Шанхайська організація співробітництва (ШОС) — Євразійський економічний союз — Організація договору про колективну безпеку».

Водночас ціннісний конфлікт на Донбасі, розмитий етнічними та мовними відмінностями ідентичності, коріниться в епосі Холодної війни та її спадщині (зокрема, в психології політичних еліт на Заході, країн Центральної та Східної Європи та пострадянського простору). Ось чому українська криза насправді є «продуктом залишкової ментальності Холодної війни»⁵. Таким чином, вона може бути класифікована як «пост-Холодно-воєнний» синдром, як і аналогічні ідеологічні, (гео)політичні та культурні ціннісні конфлікти навколо Тайваню і на Корейському півострові.

При цьому уявна стратегічна перемога Заходу в неореалістичній боротьбі за Україну може виявитися пірровою. Як справедливо вказує А. Ческін

⁴ European Parliament resolution on the rise of neo-fascist violence in Europe. Text adopted on October 25, 2018 / European Parliament. — Strasbourg : Item AD [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2018-0428&format=XML&language=EN>.

⁵ Engaging Russia: A Return to Containment? The Trilateral Commission 2013/2014 Task Force Report / The Trilateral Commission. — Washington; Tokyo; Paris. — 2014. — May 15. — P. 27.

з британського Університету Глазго, «...хоча дані тут свідчать про посилення емоційних інвестицій в європейську ідентичність, з цього не випливає, що загальні уявлення про європейські цінності та їх корисність не підлягатимуть сумніву, або що вони продовжуватимуть вкорінюватися в Україні. <...> Навіть коли існує значний резерв потенційної м'якої сили та впливу, його занадто легко може бути підірвано подіями, що безпосередньо кидатимуть виклик сприйняттю суб'єктом свого справжнього «я». <...> У результаті м'яка сила, особливо російська м'яка сила, залишається стійко невловимою» [20, р. 285].

Окреслені виклики, пов'язані з м'якою силою, в умовах тривалої системної соціально-економічної кризи, депопуляції та деіндустріалізації України вимагають від євроатлантичної спільноти швидких та інноваційних реакцій та підходів, особливо при зверненні до простих громадян України та громадянського суспільства, шляхом адаптації демократичних інструментів до місцевих реалій. Феномен В. Зеленського є вельми наочним прикладом того, як інструменти м'якої сили можуть трансформуватися та коригуватися в критичних випадках, коли нібито прозахідна, але цілком корумпована національна політична еліта втрачає контроль над лояльністю громадян.

На нашу думку, недостатній прогрес у врегулюванні української кризи зумовлений домінуванням у західному, українському та російському політичному дискурсі культурно «іншого» (чужого), відносини з яким приречені на конфлікт через ціннісний антагонізм. У країнах Центрально-Східної Європи, починаючи з конфлікту з Росією, спостерігається зростання «нового орієнталізму», що делегітимізує «Схід» з культурної точки зору як нібито непоправно відсталого «іншого» Європи [21].

Війна в Україні чималою мірою сталася через критичний брак стиковки і взаємодії між європейськими, євразійськими та азійсько-тихоокеанськими інституціями (форматами) співробітництва та інтеграції, такими як ЄС, Рада Європи, ОБСЄ, з одного боку, та ШОС, Євразійський економічний союз, Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС) тощо — з іншого.

Показовим є те, що в контексті кризи навколо України концепт «Велика Європа» значною мірою було заміщено в політичному дискурсі концептом «Велика Євразія». Отже, ідеться про інклюзивне бачення та відповідний миротворчий потенціал інтеграційних ініціатив Нового шовкового шляху стосовно розбудови альтернативних трансконтинентальних маршрутів для Євразії, оголошених восени 2013 р. лідерами Китаю та Республіки Корея.

Незважаючи на зосередженість України на європейській інтеграції, Північно-Східна Азія об'єктивно залишається для нашої країни одним із найважливіших регіонів у політичному та економічному плані. Таким чином, з огляду на сприятливе географічне положення і наявний науково-виробничий потенціал, Україна нині докладає зусиль для входження до проекту Нового шовкового шляху з Азії до Європи та навпаки. Зокрема, Уряд України прийняв пропозицію Китаю приєднатися до проекту «Один пояс, один шлях», і вже розпочато роботу над його реалізацією.

Поза сумнівом, успіх стратегічного діалогу України з Китаєм, Південною Кореєю, Казахстаном та ЄС залежатиме від успішного вирішення пи-

тання про включення України як ефективного транспортно-логістичного центру до нової системи євразійських транспортних зв'язків. У цьому контексті, на нашу думку, є вельми корисним та актуальним приєднання України до формату «16 + 1» — ініціативи Китайської Народної Республіки, націленої на інтенсифікацію і розширення співпраці з 11 державами — членами ЄС з Центрально-Східної Європи та п'ятьма балканськими країнами «у сферах інвестицій, транспорту, фінансів, науки, освіти та культури» з трьома потенційними пріоритетними економічними сферами для «інфраструктури, високих технологій та зелених технологій», що покликане доповнити і посилити стратегічне партнерство Китаю і ЄС, закріплене в плані дій «Китай — ЄС 2020»⁶.

Як засвідчують реалії сучасної глобалізації, дихотомія «Схід — Захід» не має антагоністичного характеру. Навпаки, Схід і Захід спроможні ефективно взаємодіяти, взаємозбагачуватися, зближуватися в рамках конвергентних моделей співпраці та інтеграції. Як наголошує авторитетний індійський політолог С. Саран, президент Фундації спостережних досліджень — одного з найбільших мозкових центрів Азії, ключові актори та інституції світової політики нині «виходять за межі своїх ментальних мап ХХ ст. в пошуках нових комерційних і стратегічних можливостей» [22]. Дихотомія «Схід — Захід» втрачає свої колишні дискретно-визначальні смисли при формуванні нових, характерних для реалій ХХІ ст. фінансово-економічних, інвестиційних, інфраструктурних, гео економічних та геополітичних альянсів. Наприклад, до створеного у 2015 р. за ініціативи КНР Азійського банку інфраструктурних інвестицій, стартовий капітал якого (100 млрд. дол.) є порівняним із статутним капіталом Азійського банку розвитку та Світового банку і де найбільша (понад 20%) частка з правом вето належить Китаю, на сьогодні увійшли такі провідні західні держави, як Велика Британія, Італія, Німеччина, Канада. Отже, на думку Сарана, навіть «не є цілком немислимим, що НАТО і ШОС, наприклад, колись матимуть перемовини з питань Євразійської безпеки та взаємодії» [22].

Недавній історичний досвід надає досить успішні приклади інтеграції цінностей Сходу (насамперед, конфуціанських) і Заходу (насамперед, протестантських) у побудові модернізованих, висококонкурентоспроможних та соціально згуртованих суспільств: на Тайвані, в Гонконзі, Сінгапурі, Південній Кореї, у дещо менш інтенсивній, не такій вираженій формі — в Японії та зонах розвитку континентального Китаю (наприклад, у зоні нових і високих технологій Пудуна в межах Шанхайської агломерації).

Проявом високого адаптивного потенціалу конфуціанської політичної культури до сучасних реалій глобалізації може слугувати процесно-конструктивістський підхід, розроблений у 2010-ті роки ректором Дипломатичного університету МЗС КНР Цинь Яцином, що, розвиваючи теорію еволюції на системному рівні, зосереджується на інтерактивних практиках між державами. Даний підхід базується на так званому реляційному управ-

⁶ Meeting 2017 of China-CEEC Business Council and Business Support Organizations / Investment and Development Agency of Latvia, 2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ceec-china-latvia.org/summit>.

лінні в міжнародних відносинах, націленому не стільки на переговорний процес щодо певного чітко фіксованого письмового міжнародного договору, скільки на поступове формування консенсусу інтересів, неформальності та довіри між державами-партнерами, тобто на гнучку та динамічну модель взаємовідносин, зокрема, між державами з відмінними ідейно-культурними цінностями⁷. Характерно, що в рамках цього теоретичного підходу в академічних колах КНР для аналізу національної зовнішньополітичної практики конструктивно, незважаючи на ідеологічні розбіжності, розробляється запропонована тайваньським ученим Ши Чжюєм «теорія балансу відносин» [23, с. 89—90].

Концепція і політика «Одна країна, дві системи», спочатку розроблені для Тайваню, але успішно реалізовані КНР для Гонконгу і Макао, поряд із безпрецедентними трьома міжкорейськими самітами у 2018 р. і першим самітом КНДР — США в Сінгапурі 12 червня 2018 р., націленими не тільки на денуклеаризацію, але в стратегічній перспективі й на мирне воз'єднання Корейського півострову, становлять у цьому відношенні особливий інтерес.

Один з найвпливовіших американських геостратегів Г. Кіссінджер у своїй знаменній статті у *Washington Post* від 6 березня 2014 р. наголосив: «Надто часто українське питання подається як вирішальне зіткнення: Україна приєднується або до Сходу, або до Заходу. Проте якщо Україна має вижити та процвітати, вона не повинна бути форпостом жодної сторони проти іншої — вона повинна функціонувати як міст між ними». І завершує він свою статтю такою думкою: «Даний тест — це не абсолютне задоволення, а збалансоване незадоволення» [24, р. 2].

У березні 2014 р., коли українська криза вступала в стадію збройного конфлікту, тодішній комісар з питань розширення ЄС Г. Ферхойген закликав запропонувати Москві: 1) загальноєвропейську структуру безпеки, яка включатиме НАТО і Росію, і 2) створення «економічного простору від Владивостока до Лісабона». У квітні 2015 р. ця ідея зони вільної торгівлі «від Владивостока до Лісабона» дістала підтримку канцлера Німеччини А. Меркель [25, р. 190].

Нині саме від активної суб'єктної позиції України істотно залежатиме:

- чи посилиться вектор трансконтинентальної інтеграції;
- чи, навпаки, далі посилюватиметься гостре геополітичне суперництво в Євразії різних систем цінностей та моделей управління, з відповідним збільшенням ризику масштабної гарячої війни на континенті.

Отже, українська криза є, за своєю суттю, насамперед ціннісним конфліктом (а не міжетнічним чи міжконфесійним), першим подібним збройним конфліктом на пострадянському просторі. Це, врешті-решт, континентальна криза, яка відображає фундаментальні проблеми сучасних відносин «Схід — Захід».

З огляду на це, найефективніше і тривке врегулювання кризи навколо України вбачається в інклюзивному багатосторонньому діалозі щодо нових інститу-

⁷ Китай нині офіційно має стратегічні партнерські відносини, наприклад, з Великою Британією, Італією, Францією, ЄС, Канадою, Новою Зеландією, Пакистаном, Туреччиною, ОАЕ, Саудівською Аравією та ін.

ціонально-правових рамок архітектури європейської та євразійської континентальної безпеки та співпраці за участю України як стрижня (мосту) між євроатлантичним (західним) та іншими нормативними порядками із залученням потужних континентальних акторів, які нині існують на теренах Євразії.

У цьому контексті досить обнадійливо й конструктивно пролунала думка помічника Президента України А. Єрмака⁸, що свідчить про застосування командою В. Зеленського системного геостратегічного підходу до врегулювання української кризи: «У нас є ідея — зараз я говорю про це вперше — котра тепер звучить у переговорах, щоб врегулювання ситуації закінчилося підписанням масштабного міжнародного договору, в якому б взяли участь всі найбільші гравці — Сполучені Штати, Велика Британія, Німеччина, Франція, Китай, які зафіксували б на роки, а краще на століття, наш суверенітет, територіальну цілісність» [26].

Відвертий відхід американської адміністрації Трампа від політики нео-ліберального глобалізму, що активно просувалася Білим домом за попередніх адміністрацій протягом усієї постбіполярної доби, на користь ідеології патріотизму і націоналізму під гаслом «Америка передусім», підвищує, на наш погляд, шанси на врегулювання згаданих стратегічних ідейно-ціннісних конфліктів в Євразії, оскільки дозволяє зацікавленим сторонам розмовляти спільною мовою «реальної політики» та балансу сил, зокрема, у взаємовідносинах з Китаєм.

Про істотне переосмислення західними, точніше — західноєвропейськими, правлячими елітами свого місця та ролі в сучасному світопорядку, що динамічно трансформується, свідчать два ключових меседжі президента Франції Е. Макрона, оголошені в його недавній промові перед французькими послами:

- Захід втратив лідерство. Йдеться про кінець західної гегемонії у світі, яку підтримували з XVIII ст. (до XVIII ст. практично всю письмову історію людства світовим лідером був Китай) спочатку Франція (завдяки французькому Просвітництву), потім Велика Британія (завдяки Промисловій революції) і, нарешті, США (завдяки потужному підсиленню за результатами двох світових воєн);

- заклик створити стратегічний альянс (вісь) між ЄС і Росією, без чого Європу неминуче розірве між головними протиборчими полюсами — США і Китаєм (адже РФ, як наголосив Макрон, займає величезні території в Євразії, контролює серйозні природні ресурси і є державою, порівнянною за своєю ядерною міццю із США) [27].

ВИСНОВКИ

Отже, українська криза і формування стратегічно-кризового трикутника на теренах Євразії визначають такі виклики для країн «Великої сімки» (G7) як угруповання глобального лідерства постбіполярної доби:

- у контексті тектонічних зсувів у геоекономічному балансі сил на користь Китаю, а також у безпековій архітектурі Європи та Євразії G7 більше

⁸ 3 11 лютого 2020 р. — керівник Офісу Президента України.

не може розглядатись як ексклюзивний клуб світових лідерів і не може далі самостійно задавати глобальний порядок денний — як політичний, міжнародно-нормативний, так і економічний;

- консолідуючим чинником для G7 залишатиметься протидія зростанню континентальної та глобальної міці Китаю;

- головною інтригою для G7 буде драматичний вибір між стратегіями стримування Росії та її залучення до або «франко-німецького», або, ширше, євроатлантичного (разом із США, Великою Британією і Канадою) альянсів, або, ще ширше, до альянсу «колективного Заходу» (включаючи Японію) для стримування Китаю.

Кардинальне переформатування влади та політичної еліти в Україні в результаті президентських та парламентських виборів 2019 р., а також президентські вибори в США 2020 р. можуть надати визначальну відповідь або, можливо, знайти шлях «до нової нормальності» у відносинах з Росією та до оновленої континентальної архітектури безпеки в цілому «без втрати лиця» ключовими світовими акторами. У протилежному випадку Європа та Євразія і далі занурюватимуться в смертельно небезпечну воронку геостратегічної «гри з нульовою сумою» з безвихідною ситуацією щодо української кризи для України, Росії та Заходу, що, у свою чергу, може синергетично вплинути на розвиток двох інших стратегічних конфліктів у трикутнику «США — Китай — Росія»: на Корейському півострові та навколо Тайваню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Costea (Ghimis) A.M.* The Ukrainian Crisis — An Unpredictable Event? // CES Working Papers. — 2016. — Vol. VIII. — Iss. 3. — P. 333—347.
2. *Menon R., Rumer E.B.* Conflict in Ukraine: The Unwinding of the Post-Cold War Order. — Cambridge, MA : MIT Press, 2015. — 248 p.
3. *Serbos S., Anastasiadis G.* Revisiting Europe's Geopolitical Landscape after the Ukraine Crisis: America's Balance of Power Strategy // UNISCI Journal. — 2018. — Vol. 46. — P. 177—195.
4. *Гець В.М., Гриценко А.А.* «TERTIUM DATUR» Гжегожа В. Колодко // Економічна теорія. — 2019. — № 1. — С. 5—19.
5. *Huang A.* Taiwan Is No Crimea, But... — Seattle and Washington : The National Bureau of Asian Research, 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.nbr.org/publication/taiwan-is-no-crimea-but/>.
6. *Raina H.* Implications of the Ukrainian Crisis for the Asia Pacific // Harvard International Review. — 2014. — April 3 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://hir.harvard.edu/article/?a=3243>.
7. *Eaton G.* Francis Fukuyama interview: «Socialism ought to come back» // New Statesman. — 2018. — October 17 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.newstatesman.com/culture/observations/2018/10/francis-fukuyama-interview-socialism-ought-come-back>.
8. *Saalman L.* Little Grey Men: China and the Ukraine Crisis // Survival. — December 2016 — January 2017. — Vol. 58. — No. 6. — P. 135—156.
9. *Reznik O., Reznik V.* Ukraine's European Choice as a Social Condition of Democratic Transition // Ideology and Politics. — 2017. — Vol. 8. — Iss. 2. — P. 117—145.
10. *Mackinnon A.* Counting the Dead in Europe's Forgotten War. Interview with Alexander Hug, the Deputy Head of the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine // Foreign Affairs. — 2018. — October 25 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://foreignpolicy.com/2018/10/25/counting-the-dead-in-europes-forgotten-war-ukraine-conflict-donbass-osce/>.

11. Minakov M. Development and Dystopia. Studies in post-Soviet Ukraine and Eastern Europe. — Stuttgart : ibidem-Verlag, 2018. — 346 p.
12. Smoor L. Understanding the Narratives Explaining the Ukrainian Crisis: Identity Divisions and Complex Diversity in Ukraine // Acta Universitatis Sapientiae, European and Regional Studies. — 2015. — Vol. 11. — Iss. 1. — P. 63—96.
13. Судакова Н. Володимир Паниотто: Вибори, закон про мову і томос в один рік можуть дуже розхитати суспільство // Українська правда. — 2019. — 4 лютого [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/articles/2019/02/4/7205638/>.
14. Yekelchik S. The Conflict in Ukraine: What Everyone Needs to Know. — Oxford : Oxford University Press, 2015. — XIX. — 186 p.
15. Fritz V. State-Building: A Comparative Study of Ukraine, Lithuania, Belarus and Russia. — Budapest and New York : Central European University Press, 2007. — XIV. — 384 p.
16. Haran O. Ukrainian-Russian Conflict and Its Implications for Northeast Asia // International Journal of Korean Unification Studies. — 2015. — Vol. 24. — No. 3. — P. 125—158.
17. Minakov M. Post-Soviet Transit between Revolution and Restoration // Ideology and Politics. — 2017. — Vol. 8. — Iss. 2. — P. 3—8.
18. Wilson A. Ukrainian Nationalism in the 1990s: A Minority Faith. — Cambridge : Cambridge University Press, 1996. — 320 p.
19. Said E. W. Culture and Imperialism. — New York : Vintage Books, 1994. — XXVIII. — 380 p.
20. Cheskin A. Russian soft power in Ukraine: A structural perspective // Communist and Post-Communist Studies. — 2017. — Iss. 50. — P. 277—287.
21. Lyubchenko O. The Ukrainian Crisis: A Case of 'New Orientalism' // Acta Politologica. — 2017. — Vol. 9. — Iss. 1. — P. 45—60.
22. Saran S. The collision of these 3 geographies is creating a new world order // World Economic Forum. — 2018. — November 1 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.weforum.org/agenda/2018/11/eurasia-indo-pacific-arctic-new-world-order>.
23. Грачи́ков Е. Стратегия партнерских отношений КНР: практика и ее концептуализация (1993—2018) // Мировая экономика и международные отношения. — 2019. — Т. 63. — № 3. — С. 83—93.
24. Kissinger H. To settle the Ukraine crisis, start at the end // Washington Post. — 2014. — March 6. — P. 2.
25. Zajac J. Poland's Security Policy. The West, Russia, and the Changing International Order. — London : Palgrave Macmillan, 2017. — 226 p.
26. Кошкина С. Андрей Ермак: «Мы пришли во власть оставить светлый след в истории. Это — единственная мотивация» // Левый берег. — 2019. — 23 сентября [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://lb.ua/news/2019/09/23/437977_andrey_ermak_mi_prishli_vlast.html.
27. Macron E. Discours du Président de la République à la conférence des Ambassadeurs. — Paris : Palais de l'Élysée. — 2019. — 27 août [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.elysee.fr>.

Стаття надійшла 11.02.2020

REFERENCES

1. Costea (Ghimis) A.M. The Ukrainian Crisis — An Unpredictable Event? *CES Working Papers*, 2016, Vol. VIII, Iss. 3, pp. 333—347.
2. Menon R., Rumer E.B. Conflict in Ukraine: The Unwinding of the Post-Cold War Order. Cambridge, MA, MIT Press, 2015.
3. Serbos S., Anastasiadis G. Revisiting Europe's Geopolitical Landscape after the Ukraine Crisis: America's Balance of Power Strategy. *UNISCI Journal*, 2018, Vol. 46, pp. 177—195.
4. Heyets V., Hrytsenko A. «TERTIUM DATUR» by Grzegorz W. Kolodko. *Economic Theory*, 2019, No. 1, pp. 5—19 [in Ukrainian].
5. Huang A. Taiwan Is No Crimea, But... Seattle and Washington, The National Bureau of Asian Research, 2014, available at: <https://www.nbr.org/publication/taiwan-is-no-crimea-but/>.

6. Raina H. Implications of the Ukrainian Crisis for the Asia Pacific. *Harvard International Review*, April 3, 2014, available at: <http://hir.harvard.edu/article/?a=3243>.
7. Eaton G. Francis Fukuyama interview: «Socialism ought to come back». *New Statesman*, October 17, 2018, available at: <https://www.newstatesman.com/culture/observations/2018/10/francis-fukuyama-interview-socialism-ought-come-back>.
8. Saalman L. Little Grey Men: China and the Ukraine Crisis. *Survival*, December 2016 — January 2017, Vol. 58, No. 6, pp. 135—156.
9. Reznik O., Reznik V. Ukraine's European Choice as a Social Condition of Democratic Transition. *Ideology and Politics*, 2017, Vol. 8, Iss. 2, pp. 117—145.
10. Mackinnon A. Counting the Dead in Europe's Forgotten War. Interview with Alexander Hug, the Deputy Head of the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine. *Foreign Affairs*, October 25, 2018, available at: <https://foreignpolicy.com/2018/10/25/counting-the-dead-in-europes-forgotten-war-ukraine-conflict-donbass-osce/>.
11. Minakov M. Development and Dystopia. Studies in post-Soviet Ukraine and Eastern Europe. Stuttgart, ibidem-Verlag, 2018.
12. Smoor L. Understanding the Narratives Explaining the Ukrainian Crisis: Identity Divisions and Complex Diversity in Ukraine. *Acta Universitatis Sapientiae, European and Regional Studies*, 2015, Vol. 11, Iss. 1, pp. 63—96.
13. Sudakova N. Volodymyr Paniotto: Elections, Law on Language and Tomos in One Year Can Very Much Shake the Society. *Ukrainian Truth*, February 4, 2019, available at: <https://www.pravda.com.ua/articles/2019/02/4/7205638/> [in Ukrainian].
14. Yekelchuk S. The Conflict in Ukraine: What Everyone Needs to Know. Oxford, Oxford University Press, 2015.
15. Fritz V. State-Building: A Comparative Study of Ukraine, Lithuania, Belarus and Russia. Budapest and New York, Central European University Press, 2007.
16. Haran O. Ukrainian-Russian Conflict and Its Implications for Northeast Asia. *International Journal of Korean Unification Studies*, 2015, Vol. 24, No. 3, pp. 125—158.
17. Minakov M. Post-Soviet Transit between Revolution and Restoration. *Ideology and Politics*, 2017, Vol. 8, Iss. 2, pp. 3—8.
18. Wilson A. Ukrainian Nationalism in the 1990s: A Minority Faith. Cambridge, Cambridge University Press, 1996.
19. Said E.W. Culture and Imperialism. New York, Vintage Books, 1994.
20. Cheskin A. Russian soft power in Ukraine: A structural perspective. *Communist and Post-Communist Studies*, 2017, Iss. 50, pp. 277—287.
21. Lyubchenko O. The Ukrainian Crisis: A Case of 'New Orientalism'. *Acta Politologica*, 2017, Vol. 9, Iss. 1, pp. 45—60.
22. Saran S. The collision of these 3 geographies is creating a new world order. *World Economic Forum*, November 1, 2018, available at: <https://www.weforum.org/agenda/2018/11/eurasia-indo-pacific-arctic-new-world-order>.
23. Grachikov E. Chinese partnership strategy: practice and its conceptualisation (1993—2018). *World Economy and International Relations*, 2019, Vol. 63, No. 3, pp. 83—93 [in Russian].
24. Kissinger H. To settle the Ukraine crisis, start at the end. *Washington Post*, March 6, 2014, p. 2.
25. Zając J. Poland's Security Policy. The West, Russia, and the Changing International Order. London, Palgrave Macmillan, 2017.
26. Koshkina S. Andriy Yermak: «We Came to Power to Leave a Bright Mark in History. This is the Only Motivation.» *Left Bank*, September 23, 2019, available at: https://lb.ua/news/2019/09/23/437977_andrey_ermak_mi_prishli_vlast.html [in Ukrainian].
27. Macron E. Discours du Président de la République à la conférence des Ambassadeurs. August 27, 2019, Élysée Palace, Paris, available at: <https://www.elysee.fr> [in French].

Received on February 11, 2020

Igor Piliaiev, Dr. Sci. (Polit.), PhD (Econ.) Sci., Associate Professor,
Leading Researcher of the Sector of International Financial Research,
Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine,
26, Panasa Myrnoho St., Kyiv, 01011, Ukraine

THE EURASIAN STRATEGIC CRISIS TRIANGLE:
CHALLENGES FOR UKRAINE AND THE WEST

The purpose of the article is to investigate the modern phenomenon of strategic value triangle on the Eurasian megacontinent with tops-epicenters in Ukraine, the Korean peninsula and around Taiwan. Applying the methodological tools of post-non-classical synergetics, the theory of political realism, constructivism, civilization and political-transformational theory, the concept of strategic value crisis and the current strategic-crisis configuration in Eurasia is defined in the context of modern globalization processes. The nature of the ongoing crisis around Ukraine and its key implications for the transformation of the G7's global leadership, for the Eurasian megacontinent in general and Eastern Asia in particular are analyzed. It is proved that the Ukrainian crisis is a key strategic crisis not only in the post-Soviet space but also in the Eurasian continent as a whole. Thus, in terms of the involvement of major actors in world and continental politics, it is comparable to the prolonged crises in the Korean Peninsula and around Taiwan. It is substantiated that the Russian annexation of Crimea and the ongoing armed conflict in the East of Ukraine block integration processes within both Greater Europe and Continental Eurasia, in particular, between its two most economically and socially developed and dynamic macro-regions — East Asia and the EU. At the same time, with regard to Russia, one may observe the growing risk of its final «turn to the East» and, accordingly, of establishing a strictly authoritarian geostrategic and military-political alliance between the Russian Federation and China. The ways of resolving the outlined strategic crises are proposed through overcoming the traditional East-West cultural and value paradigm, inclusive dialogue, harmonization of different regulatory orders with the participation of key actors of the megacontinental policy, enhancing interaction between European, Eurasian and Eurasian-Pacific institutions (formats) of cooperation and integration.

Keywords: *strategic crisis; values; Eurasia; East-West dichotomy; armed conflict in the East of Ukraine.*